

KULTŪRA

Prakalbino pusės tūkstantmečio senumo paveikslą

Laima STONKUVIENĖ

Kretingos muziejuje esantis vienas iš seniausių neži-nomo XVI a. italų dailininko paveikslas „Šventoji šeima“ pateko į unikalų projektą: žinomas restauratorius Rapolas Vedrickas ištyrė šešis šalies muziejuose saugomus vertingus kūrinius.

Kretinga pasiūlė „Šventąją šeimą“

Praėjusį penktadienį Kretingos muziejuje apsilankę kretingiškiei ir rajono svečiai galėjo pasijusti tyrinėtojais ir pasinerti į kultūros paveldo istorijos gelmes.

Tokią galimybę suteikia paroda iš projekto „Nematoma paveikslas pusė“, supažindinanti su jau keletą dešimtmečių Lietuvoje atliekamais meno kūrinių technologiniais tyrimais.

Projekto iniciatorius, restauratorius technologas R. Vedrickas atskleidė nematomą paveikslą „Šventoji šeima“ istoriją.

Kaip papasakojo muziejininkė Danutė Šorienė, šis paveikslas yra vienas įdomiausių muziejaus turimų kūrinių, unikalus savo amžiumi, atlikimo technika. Į gruntuotą ažuolo rėmą įtvirtintas dailės kūrinys į muziejų sugrįžo po 12 restauravimo metų.

„Paveikslas, kurį restauratoriai lopė gabaliukas po gabaliuko, sukurtas Venecijos dailės meistrų mokykloje XVI a. pirmoje pusėje, tačiau autorius nebuvo nustatytas.

Įdomu tai, kad kartu su Marija, Juozapu ir Kūdikėliu autorius dešinėje pusėje nutapė dar vieną moterį. Iš pradžių manyta, jog tai šventoji Kotryna ar kuri nors kita kankinė. Bet gali būti, kad tai – šio paveikslų užsakovės atvaizdas.

Tai būdinga tam metui, nes tapytojai savo kūriniuose dažnai pavaizduodavo konkrečių meno kūrinių mecenatus“, – sakė D. Šorienė.

Anot jos, paveikslas niekada nekabojo nei koplyčioje, nei bažnyčioje – tai yra pagal individualų užsakymą kuriamų ir rūmuose asmeninei maldai laikomų paveikslų.

Tyrė moderniomis priemonėmis

R. Vedrickas atskleidė plika akimi nematomą šio paveikslą istoriją:

Restauratoriaus technologo Rapolo Vedricko teigimu, paveikslas „Šventoji šeima“ „skaitymas“ spinduliais išryškino svarbų faktą – kūrinyje buvo ne vieną kartą restauruotas, tačiau vaizdas liko nekeistas, piešinys sutampa su originalu.

šalia atnaujinto darbo eksponuojamos keturios didelės nuotraukos, kuriose vaizdai fiksuoti pasitelkiant infraraudonuosius, ultravioletinius ir rentgeno spindulius.

„Ultravioletiniai spinduliai suteikia papildomos informacijos apie paveikslą paviršių – lako sluoksnį, restauravimo žymes, užtapymus, naudotas medžiagas.

Atspindėtų infraraudonųjų spindulių fotografija leidžia pamatyti šiek tiek gilesnius sluoksnius nei matome įprastoje šviesoje, pavyzdžiui, aptikti ankstesnių restauravimų pėdsakus“, – pasakojo R. Vedrickas.

Anot jo, infraraudonųjų spindulių „pakeistų spalvų“ vaizdas leidžia atskirti skirtingų laikotarpių intervencijas į meno kūrinių ir preliminariai identifikuoti dažų sluoksnio pigmentus.

Restenografinių tyrimų metu kūrinyje kiurai peršviečiamas rentgeno spinduliais. Iš rentgenogramos galima spręsti apie kūrinių būklę ir laikui bėgant atliktus pakeitimus.

Projektas „Nematoma paveikslas pusė“ – tai ciklas parodų, kuriuose pristatyti paveikslo kopijos iš muziejų fondų ir jų tyrimų vaizdai, atlikti pasitelkiant ultravioletinius, infraraudonuosius ir rentgeno spindulius.

Unikaliame projekte dalyvavo septyni šalies muziejai: Kretingos, Šiaulių „Aušra“, Pasvalio krašto, Šilutės Hugo Šojaus, Rokiškio krašto, Žemaičių „Alka“ Telšiuose bei Lazdijų krašto.

Kretingos muziejuje iš viso saugoma per 80 tūkstančių eksponatų. Tarp jų yra keletas unikalų tapybos darbų, datuojamų XVI–XIX amžiumi, apie kuriuos muziejus renka medžiagą.

Visi paveikslo kopijos – grafų Tiškevičių palikimas.

Saugomas piešinys nepakitęs

Pasidžiaugęs, kad jam pavyko prakalbinti beveik 500 metų senumo paveikslą, restauratorius technologas teigė, jog tai buvo seniausias iš visų jo tirtų paveikslų.

Anot R. Vedricko, senieji paveikslo kopijos nuo sukūrimo momento iki šių dienų paprastai būna patyrę nemažai pokyčių – restauravimų, atnaujinimų, pertapymų, formato pakeitimų ir kitų, tačiau apie juos paprastai žino tik specialistai. Kartais paveikslo kopijos būna pasikeitę neatpažįstamai.

„Kretingos muziejuje saugomo paveikslą „skaitymas“ spinduliais leido pamatyti parengiamąjį piešinį po dažų sluoksnio, išryškino svarbų faktą – kūrinyje buvo ne vieną kartą restauruotas, tačiau vaizdas liko nekeistas, piešinys sutampa su originalu“, – akcentavo R. Vedrickas.

Paveikslas po tyrimo pristatymo sugrįžo į ekspoziciją „Kretingos dvaro istorija ir kultūra“, o jo tyrimo nuotraukos muziejuje bus galima apžiūrėti iki vasario 17 dienos.

Taip paveikslas „Šventoji šeima“ atrodė prieš restauraciją ir po jos.